

Bezpieczeństwo, Europo!

Polska po raz pierwszy przewodniczyła Radzie Unii Europejskiej w drugiej połowie 2011 r. Tuż po rozpoczęciu prezydentury, 22 lipca, doszło do zamachów terrorystycznych w Oslo i na norweskiej wyspie Utøya, stanowiących jedną z najbardziej tragicznych kart w historii terroryzmu w Europie. Sprawca atakował w otwartych przestrzeniach publicznych. Od tego momentu ochrona takich miejsc przed skutkami aktywności terrorystycznej to priorytet, zarówno w krajach członkowskich UE, jak i w instytucjach unijnych.

Druga prezydentura Rzeczypospolitej Polskiej w Radzie UE rozpoczęła się w styczniu 2025 r. Polska objęła przewodnictwo w czasach globalnego niepokoju, gdy najważniejszym zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa unijnych granic zewnętrznych oraz ciągłości świadczenia usług kluczowych w krajach członkowskich UE. Wyrazem tego jest hasło tej prezydentury: „Bezpieczeństwo, Europo!”. Dla Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Rządowego Centrum Bezpieczeństwa w Polsce to czas podejmowania inicjatyw w kraju i za granicą, mających wspierać budowanie odporności na zagrożenia hybrydowe, ze szczególnych naciskiem na ochronę obiektów infrastruktury krytycznej (IK), krajowej i europejskiej (#OchronaIK).

W odniesieniu do IK temat przewodni polskiej prezydentury ukształtował się pod wpływem:

- wojny w Ukrainie i związanego z nią wzrostu liczby działań hybrydowych, w tym sabotaży podejmowanych przez rosyjskie podmioty wobec obiektów IK sektora energetycznego, transportowego, telekomunikacyjnego, wodociągowego, a także pod wpływem wsparcia udzielanego Ukrainie przez państwa UE i NATO;

- implementacji dyrektywy CER Parlamentu Europejskiego i Rady UE dotyczącej odporności podmiotów krytycznych, która zmienia koncepcję ich ochrony w krajach członkowskich i daje ich rządów nowy impuls do działań w tym strategicznym obszarze.

Numer specjalny czasopisma naukowego „Terroryzm – studia, analizy, prewencja” (T-SAP), przygotowany pod egidą Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, jest wydaniem tematycznym. Zebrał w nim analizy i studia przypadków dotyczące aktualnych wyzwań związanych z ochroną IK na lądzie i morzu oraz w cyberprzestrzeni krajów UE. Autorami artykułów są eksperci reprezentujący cywilne i wojskowe środowiska akademickie, think tanki i specjalistyczne portale informacyjne, jak również pracownicy administracji państwowej i funkcjonariusze organów ścigania. Prezentują oni problematykę bezpieczeństwa IK z różnych perspektyw, uwzględniających ich kompetencje i doświadczenia.

Publikację otwiera artykuł, w którym omawiamy wykorzystanie IK w konfliktach hybrydowych oraz przedstawiamy analizę porównawczą rozwiązań dotyczących budowania odporności tej infrastruktury wynikających z dyrektyw CER i NIS 2 Parlamentu Europejskiego i Rady UE. Dyrektywa CER ma spowodować diametralne zmiany w budowaniu odporności IK na działania o charakterze terrorystycznym i sabotażowym. W Polsce podstawą projektowanego systemu ochrony IK będzie m.in. idea standaryzacji bezpieczeństwa fizycznego chronionych obiektów, co zostało szczegółowo omówione w jednej z analiz.

W lepszym zrozumieniu ewolucji zagrożeń oraz sposobów ich neutralizacji może pomóc artykuł poświęcony atakom terrorystycznym i sabotażowym na IK, do których doszło w przeszłości. Przyczynkiem do pokazania współczesnego krajobrazu zagrożeń terrorystycznych w UE są natomiast dane zawarte w dorocznych raportach Europolu TE-SAT (*EU Terrorism Situation & Trend Report*) z lat 2021–2024. Wiedzę na ten temat mogą poszerzyć również wyniki przeprowadzonych w 2025 r. badań ankietowych dotyczących percepcji zagrożeń terrorystycznych i sabotażowych. Respondentami byli doradcy

ds. budowania odporności na zagrożenia o charakterze terrorystycznym działający w ramach unijnej inicjatywy EU Protective Security Advisors. Europejscy eksperci ocenili aktualne wyzwania w tym obszarze oraz wskazali możliwości zwiększenia skuteczności działań prewencyjnych i ochronnych. Unijną perspektywę widzenia zagrożeń hybrydowych, zwłaszcza w Europie Środkowo-Wschodniej, przedstawia artykuł poświęcony analizie raportów opracowanych przez European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats w Helsinkach.

Jedną z domen, w których może się toczyć konflikt, jest obszar morski. W numerze specjalnym prezentujemy specyfikę, nasilających się od 2022 r., zagrożeń hybrydowych na Morzu Bałtyckim oraz możliwości przeciwdziałania im ze strony NATO. W artykule autor zwraca szczególną uwagę na zagrożenia, których źródłem są nowoczesne morskie systemy autonomiczne. Jako kraj sprawujący prezydencję w Radzie UE chcemy podzielić się naszymi doświadczeniami w budowaniu zdolności do ochrony obiektów strategicznych przed bezzatłogowymi statkami powietrznymi. Prezentujemy to zagadnienie z uwzględnieniem aspektów prawnych i technicznych.

W wydaniu specjalnym podejmujemy również tematykę doświadczeń Ukrainy w przeciwdziałaniu rosyjskim atakom hybrydowym i konwencjonalnym na obiekty IK oraz w zwalczaniu tych działań. Z wojną rosyjsko-ukraińską wiąże się zagadnienie sankcji. W jednym z artykułów omawiamy krajowe indywidualne środki ograniczające wdrożone w Polsce w odniesieniu do podmiotów gospodarczych wspierających działania Federacji Rosyjskiej i Białorusi.

Najwięcej działań hybrydowych wobec obiektów IK krajów UE jest podejmowanych w cyberprzestrzeni. Prezentujemy konkretne incydenty cyberbezpieczeństwa w wybranych państwach europejskich, spowodowane przez grupy sponsorowane przez państwa, hakywistyczne i cyberprzestępcze. Opisujemy również różne strategie raportowania przyjęte przez służby i zespoły odpowiedzialne za cyberbezpieczeństwo krajów UE i NATO, dając zarys zagrożeń cybernetycznych, z którymi obecnie mierzy się Europa.

Ważnym wsparciem w kształtowaniu krajowych i unijnych inicjatyw zwiększających odporność IK na zagrożenia

hybrydowe, w tym terroryzm i sabotaż, są projekty badawcze realizowane z funduszy UE. W związku z tym zdecydowaliśmy, że warto omówić wybrane tematy realizowane w ramach programu Horyzont Europa, który jest jedną z flagowych unijnych inicjatyw w tym obszarze.

W czasie prezydencji Polska wspiera działania wzmacniające europejskie bezpieczeństwo w każdym jego wymiarze: zewnętrznym, wewnętrznym, informacyjnym, ekonomicznym, energetycznym, żywnościowym i zdrowotnym. Numer specjalny T-SAP wpisuje się w te cele, pokazując wieloaspektowość ochrony IK, która stanowi wspólny mianownik tych wszystkich wymiarów. Mamy nadzieję, że zaprezentowane w nim materiały przyczynią się do poszerzenia wiedzy na temat współczesnych zagrożeń dla obiektów IK oraz skutecznych sposobów przeciwdziałania tym niebezpieczeństwom, a także staną się inspiracją nie tylko do dalszych badań i analiz, lecz także do unijnych inicjatyw w obszarze bezpieczeństwa podejmowanych podczas prezydencji kolejnych państw w Radzie UE.

dr Karolina Wojtasik

Rządowe Centrum
Bezpieczeństwa

dr Damian Szlachter

Agencja Bezpieczeństwa
Wewnętrznego